

ಲಂಕೇಶರ ಕರ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯನೀಕತೆ

ಡಾ. ಮೃತ್ಯುಂಜಯ .ಎಚ್, ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಫ್ರಮ ದಜೆಂ ಕಾಲೇಜು, ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ, ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ-563135

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮೂರ್ವದ ತುಡಿತಗಳನ್ನು ಕುವೆಂಪು, ಕಾರಂತ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಮಾಸ್ತಿಯರಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ತುಡಿತಗಳನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಮಾರ್ಣಂಜಂದ್ರ ತೇಜಸ್ಸಿ ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ಗಿರೀಶ್ ಕಾನಾರ್ಡ್ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡೇವೆ. ಆದರೆ ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರಪ್ಪ ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಠಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿದವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ.

ಲಂಕೇಶ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಂಡ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಭೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ, ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಬರೆದವರು. ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದವರು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರಿತವರು. ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರದ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೋಸ್ತರ ಪರಿಶೀಲನೆ ಲಂಕೇಶ್ ನಿಜಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಮಾರಿನ ತಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ನೀಜ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನ ನಡವಳಿಕೆಗಳಿಂದಲೇ ನಿರೂಪಿಸುವ ಲಂಕೇಶ್, ಸಿದ್ಧ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಸ್ತವದ ನೆಲೆಯಿಂದ ನಿಷ್ಪೂರ್

ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಕೆಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಅವಿವೇಕಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ಅಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಬೇಕು, ಮನುಷ್ಯ ಧರಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮುಖಿವಾಡಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟು ಆತನ ನಿಜತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಯಾವ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಹೊರ ಬರಬೇಕು, ಆ ಸ್ವೋಚ್ಚದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಗ್ಗರಾಗಿಸಬೇಕು, ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ತೆರೆದಿಚಬೇಕು ಎಂಬುದು ಲಂಕೇಶರ ಬರಹದ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶ ತನ್ನ ಕರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಭಿನ್ನ ನೋಟ-ನೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪೆಶ್ಮಿಮ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಉದಯಿಸಿತು. ‘ಆಧುನಿಕತೆ’ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಜೀವನಕ್ಕೆಯು. ಒಂದು ಪ್ರಜ್ಞ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿತಿ ಕೂಡಾ ಹೌದು. ಐರೋಪ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಹದಿನ್ಯೇದನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮನರ್ಜೀವನ ಚಳುವಳಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಳೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಡೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ನವನಾಗರೀಕರಿಸಿದೆಗೆ ಸಾಗಿದವು. ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ವ್ಯಜಪ್ತಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಯಂತ್ರಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರದಿಂದ ಪಾಠ್ಯಮಾರ್ಪ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ತೀವ್ರತರವಾದ ಪಲ್ಲಿಗಳಾದವು. ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧ, ಬದುಕಿನ ರೀತಿನೀತಿ, ಆಡಳಿತ, ಕಾನೂನು ಹಿಂಗೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞ ಮೂಡಿತು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಬಧ್ಯ ಆಚರಣೆಗಳಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸತರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿ ಮುರಿದು ಕಟ್ಟುವ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಶಿಕ್ಷಣ, ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕಲೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಆಧುನಿಕತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿತು. ಜಾತಿ-ಜನಾಂಗ, ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಮೇಲು-ಕೇಳುಗಳಿಂದ ತೋಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಸಾಧ್ಯತೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ದಲಿತರು, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ದಮನಿತರು, ಅವಮಾನಿತರು ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಈ ಆಧುನಿಕತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಈ ಆಧುನೀಕರಿಸಿದ ಧನಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಖುಣಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಆದವು. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜದ ಸಾವಾಯವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವರೂಪ ವಿಫಾಟನೆಯಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಸನಾತನ ಪರಂಪರೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿರಿಮೆಯ

ಬಗೆಗೆ ನಮಗಿದ್ದ ಜಾನ್ಯ ವಿಸ್ತೃತಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದ ಈ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಹೊಡುಗೆಯ ಕಾರಣಾದಿಂದ. ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿದ ನಗರಗಳು, ಹೊಳ್ಳಬಾಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಬದುಕು, ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ನಗರಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ. ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿನ ಜಿತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ವಿರೋಧಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಜಾತೀಯತೆಯ ಸಮಾಜ, ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಧರ್ಮಾಂದ್ರಶೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಅಂಥಕಾರ, ಮೂರ್ಧನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಲಂಕೇಶ ನಂಬಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಆಧುನಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಡುವಿನ ಬಿಕ್ಷಣೆ, ಕಾಡುವ ಅಭದ್ರತೆ, ನಗರ ಜೀವನದ ಒತ್ತಡಗಳು, ಮನುಷ್ಯನ ಗೋಸುಂಬಿತನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆತಂಕವನ್ನು ಕೂಡಾ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಆಧುನೀಕತೆಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಶುದ್ಧತೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲೊದಲು ಲಂಕೇಶರ ಕಥೆಗಳು ನಗರ ಕೇಂದ್ರಿತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ, ಆನಂತರ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ವಾಲುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರ ‘ಕರೆಯ ನೀರನ್ನು ಕರೆಗೆ ಜೆಲ್ಲಿ’ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನೀಕತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ನೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ನಗರದಿಂದ ಕಲಿತು ಬರುವ ಪರಮೇಶನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದಗಳು, ಆಧುನಿಕವಾದ ನಡೆ, ನುಡಿ, ಉಡುಗೆ, ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗ್ ಎಲ್ಲವೂ ಗೌರಿಯಿಂದ ಅಂತರ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ದೇಸಿ ಪ್ರತಿಭೆಯಾದ ಶಿವರುದ್ರುವಿನ ಮುಂದೆ ಸೋಲುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮನೆಗಲಸದವನಾದ ಶಿವರುದ್ರುವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಗೌರಿ ತನ್ನ ಆಯ್ದುಯ ಸ್ವಾತಂತ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಡು ಶಿವರುದ್ರನನ್ನು ಒಲಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಬಯಸಿದ ವೈಕಿಂಫನ್ನು ಒಲಿಯುವಾಗ ಸಮಾಜದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೀರುತ್ತಾಳೆ. ಅಂತಸ್ತು, ಬಣ್ಣ, ಜಾತಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಗೌರಿಗೆ ನಗಣ್ಯ. “ತನ್ನ ಮಾವ ಪರಮೇಶ ಜಗನ್ಮೋಹಿನಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಪ್ರೇಮ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿ ವಾಕರಿಕೆ ಬಂದರೂ ತೋರಿಸದೆ ಕೃತಕವಾಗಿ ನಕ್ಷವಳೂ”¹ “ತನ್ನ ಸಿರೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಾಗ ನಂದಿಸಲು ಬಂದ ಶಿವರುದ್ರುವಿನ ಕೊರಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ತುಟಿಯಿಟ್ಟು, ಎದೆಯನ್ನು

ಬೆಂಕ್‌ಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬ್ಯಾಡ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ”.² ಒಪ್ಪಿತ ಸಮಾಜದ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಭಗ್ಗೆಹಾಳಿಸುವ ಆಧುನಿಕ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಗೌರಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾಳೆ. ಸುಶ್ಕಿತನಾದರೂ ತನ್ನಲ್ಲ ರಾಜಕಾರಣ, ಅರ್ಸ್‌ಸ್‌ಸ್ ನಂಬಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾಗಿ ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ‘ಡಿಸೋಜಾನ ಖಾವಿನ ವೃತ್ತಿ’ ಕತೆಯ ಡಿಸೋಜ ದೇಸಿಯತೆಯ ಪರವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂಕೇತವಾದ ಶರ್ಚ, ಶರಾಯಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಡಿಸೋಜನನ್ನು ಶೇಷಗಿರಿ “ಈ ಪಂಚೆ, ಓವಲು, ಅಂಗಿ ಹಾಕಿಕೋ. ನಿನ್ನ ಶರ್ಚ ಶರಾಯಿಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಗಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊ. ಮಲ್ಲೇ ಹೂವು, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವು, ಕಾಕಡಾ ಮೊಲ್ಲೇ ಎಂದ ಆದಪ್ಪು ಹಳ್ಳಿಯವರ ತರ ಸಾವಂತಿಗೆ ಗುಲಾಬಿ, ಗುಲ್ ಗುಲ್ ಗುಲಾಬಿ ಅಂತ ಕೂಗು”.³ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರ ಆಧುನಿಕತೆ ವಿರೋಧಿ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಶರ್ಚ, ಶರಾಯಿ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಿದರೆ, ಪಂಚೆ, ಓವಲು, ಅಂಗಿ ದೇಸಿಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಶಾರದೆಯ ಮಟ್ಟ ಸಾಹಸ’ ಕತೆಯ ಶಾರದೆ ನಗರಬದುಕಿನ ಕುತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ವಾಪಾಸಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಲಂಕೇಶರ ಆಧುನಿಕತೆಯ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಕಂಡರೆ, ಮಾರಲಾಗದ ನೆಲ, ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ, ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡವನು, ಸಹಪಾರಿ ಮುಂತಾದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಜಾತಿ-ಜನಾಂಗ, ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳಿಂದ ತೋಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯಾಗಿ ಆಧುನಿಕತೆ ಕಂಡಿತು. ದಲಿತರು, ಶ್ರೀಯರು, ದಮನಿತರು, ಅವಮಾನಿತರು ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಈ ಆಧುನಿಕತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಪಾರಂಪರಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿಗಳ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನರನ್ನು ನಾಗರೀಕತೆಯ ನವಗಾಳಿಯ ಸೋಂಕಿಗೆ ಬೆರೆಯದೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ದಲಿತರ ಧಮನಿತರ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಸವೇಗೌಡನನ್ನು ಅವನ ಅಸಹ್ಯ ಬದುಕಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಹಾಡಿದ್ದ ನಗರದಿಂದ ಬಂದ ಸುಶ್ಕಿತ ಸಾಹಿತಿ ಭಗವಾನ್. “ಬಸವೇಗೌಡ ನೀರು ಹಾಕಿ ಶಿವಪ್ಪನ ಕಾಲು ತೋಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಜನ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕಿ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರತೋಡಗಿದರು. ಅವರ ಉಸಿರು ನನಗೆ, ಬಸವೇಗೌಡನಿಗ ತಾಕುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇತ್ತು. ಶಿವಪ್ಪ ಕೂಡಾ ನಾಚಿಕೆ, ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ. ಸಾವು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತುವರಿದಂತಿತ್ತು. ಇದು ನನ್ನ ಕೊನೆಗಾಲ ಅನ್ನಿಸಿತು”.⁴ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ

ಸಮಾಜ ಒಟ್ಟಿತ ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತತ್ವಜ್ಞಣ ಮುರಿದಾಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಲಂಕೇಶ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೈ ಹಾಕುವುದು ನಗರದಿಂದ ಬಂದ ಭಗವಾನ್. ಭಗವಾನ್ ಆಧುನೀಕರೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಗುಣಮುಖಿ ನಾಟಕದ ನಾದಿರೋಪಾನ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಅಲಾವಿಶಾನ್ ಆಗಲಿ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ನಾಟಕದ ಬಿಜ್ಞಳನ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಹೊರಟ ಬಸವಣ್ಣರಾಗಲಿ ಹೊಸತನವನ್ನು ತುಂಬುವ ಸುಧಾರಕರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೋಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಆಧುನೀಕರೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆಧುನೀಕರೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ‘ಮಾರಲಾಗದ ನೆಲ’ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೌಡ್ಯ.

ಕಂಡಾಚಾರಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಷರಿಸುವಾಗ ಲಂಕೇಶರು ಆಧುನೀಕರೆಯ ಪರ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ‘ಮುಟ್ಟಿಸುಕೊಂಡವನು’ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಪ್ರಗತಿಪರರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಸ್ವಶರ್, ಕೇವಲ ಸ್ವಶರ್ ಮಾತ್ರ ಮೈ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತರಬಲ್ಲ ಸ್ವಶರ್ ಮಾತ್ರ ಜಾತಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವಿಮೋಚನೆ ತರಬಲ್ಲದು. ತನ್ನನ್ನೇ ಮುಟ್ಟಿದ ವೈದ್ಯ ತಿಮ್ಮಿಪ್ಪ ಅಸ್ವಶ್ರೇಷ್ಠಿಗೆ ಸೇರಿದವನೆಂದ ಸವಣೀಯ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪ ಅನುಭವಿಸುವ ತಲ್ಲಿಂದ ಮೂಲಕ ಲಂಕೇಶ್ ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಲಿತನ ಸ್ವಶರ್ ಮಾತ್ರ ಈ ತಲ್ಲಿಂದ ನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ವರ್ಣ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಎಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಉಹಿಂಸಬಹುದು”.5 ಬಸಲಿಂಗ ಮತ್ತು ತಿಮ್ಮಿಪ್ಪ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾತಿವೈವಸ್ಥಯ ಕಟ್ಟಿಪಾಡುಗಳನ್ನು ಜಿತ್ತಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವ ಈ ಕತೆ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗಳ ದ್ವಂದ್ಧತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬಸಲಿಂಗ ಮತ್ತು ತಿಮ್ಮಿಪ್ಪ ಮೂಲಕ ಜಾತಿವೈವಸ್ಥಯ ಕಟ್ಟಿಪಾಡುಗಳನ್ನು ಜಿತ್ತಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವ ಲಂಕೇಶರು ಆಧುನೀಕರೆಯ ಪರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ದಲಿತ ವೈದ್ಯ ತಿಮ್ಮಿಪ್ಪ ಆಧುನೀಕರೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಥೆಯಾದ ‘ಕಲ್ಲುಕರಗುವ ಸಮಯ’ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕ್ರಾಯಿವ್ ಪ್ರೋ ತುಂಬಿದ್ದ ಉರಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರ, ಉರಿನವರ, ಮತ, ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಬೇಡರ ತಿಪ್ಪಣಿನನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗುವ ‘ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ’ ಕತೆಯ ಶ್ಯಾಮಲ ದಿಟ್ಟ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾಳೆ. “ಅದೊಂದು ಏರಾವೇಷದ, ಮಾರಾಮಾರಿಯ ಉರು. ಹೆಂಡತಿ ವೃಭಿಚಾರ

ಮಾಡಿದರೆ ಗಂಡನ ವಾದವಾಗಲಿ, ಗುಪ್ತವಾಗಿ ವ್ಯಸನ ಪಡುವುದಾಗಲಿ ಆ ಉರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ; ವ್ಯಾಖಾರ ಮಾಡಿದವಳು ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಪ್ರಿಯಕರ ಇಬ್ಬರ ಹೊಲೆಯೂ ಒಂದೇ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊಟ್ಟ ಹಣ ಹಿಂದಿರುಗಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಕೂಡ. ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೊಡೆದು ಜೀತ ಮಾಡಿಸುವುದು. ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೆದ್ದೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಇವನ್ನು ಆದಂತಯೇ. ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಂದರೆ ತಮ್ಮ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಬಂಂಕಿಗೆ ಇಕ್ಕುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು".⁶ ಈ ರೀತಿಯ ಕೂರತಯೇ ತುಂಬಿದ್ದ ಉರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯಿತ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಶ್ಯಾಮಲಾ ಬೇಡರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ತಿಪ್ಪಣಿನನ್ನು ಟ್ರೈತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮೇಲ್ಲಿಗ್ರ-ಕೆಳವರ್ಗವೆಂಬ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಪಾಡುಗಳಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವಳ ವರ್ತನೆ ಹೊಸ ಅಲೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುವುದಂತು ಸತ್ಯ. ಕಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳಿವ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ಶ್ಯಾಮಲ ಲಿಂಗಾಯಿತ ಜಾತಿ, ತಿಪ್ಪಣಿ ಬೇಡರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಇವರು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೀರುವಿಕೆ ಹೇಗೆ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಥೆ ಅಭಿವೃತ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ಯಾಮಲ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಕೆಳಸಮುದಾಯದ ತಿಪ್ಪಣಿನನ್ನು ಟ್ರೈತಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವಳ ಎದ್ಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬಹುದು. ಮುಧ ಪ್ರೇಮ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆಯಷ್ಟೆ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಥೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಆಗಮನದಿಂದ ಯಾವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೀರುತ್ತಿರುವ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಆಧುನೀಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಕಥೆ ಕೂದಂಬರಿ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಸಿನಿಮಾ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಚಾಪನ್ನು ಮೂಡಿಸಿರುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಬರಹಗಾರರಾಗಿರುವ ಲಂಕೇಶರು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಭಿನ್ನ ನೋಟ-ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತ್ವರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆದರೂ ಕೂಡಾ ಇಡೀ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವಗಳು ರೂಪಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಿಗುವ ಮೊದಲಿದ್ದ ಧ್ಯೇಯೋಧ್ಯೇಶಗಳು, ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಪಡೆದ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಸಿಯಾದದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ ಲಂಕೇಶರು ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಂತರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಲಂಕೇಶರ ಕರ್ತೆಗಳು ಸಮಾಜವೊಂದರ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು, ಅಲ್ಲಿನ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯೇತ್ಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಲುವುಗಳನ್ನೂ ಒಲುವುಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸಲು ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಬೇರುಗಳಿಂದಲೇ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹರಣಾಗಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದ ಲಂಕೇಶರು ಯಾವುದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಕ ಬದುಕನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಲು ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ಮಾಡ್ಯಾಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು , ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ಪುಟ-77
2. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, 1992, ಪುಟ-77
3. ಮಂಜು ಕವಿದ ಸಂಚೆ ಮತ್ತು ಇರತ ಕಥೆಗಳು ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಾಶನ,2004 ಪುಟ-10
4. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, 1992, ಪುಟ-349
5. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, 1992, ಪುಟ-342
6. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, 1992, ಪುಟ-376

ಪರಾಮರ್ಶನಾ ಕೃತಿಗಳು

1. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು,ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, 1992
2. ಕನ್ನಡ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪರ್ಕ, ಎನ್.ಕೆ. ಕೋರಂಡರಾಮ, ಗಾಯತ್ರಿ ಸ್ವಾರಕ್ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು, 1992
3. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭ, ಟಿ.ಎ. ಅಶೋಕ. ಅಕ್ಷರಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಗರ -1991
4. ಮಂಜು ಕವಿದ ಸಂಚೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಾಶನ, 2004,
5. ಏಕ-ಅನೇಕ, ಎಚ್.ಶರೀರಕಲ್ಲಾ, ಬೆಳಕು ಪ್ರಕಾಶನ, 2016
6. ತಲೀಮಾರಿನ ತಳಮಳ, ಏಜಯಾದಬ್ಬೆ, -207